

Wkład prezentowany na Akademickim Forum: *Między Bali a Poznaniem. Polska wobec zmian Klimatu: Nauka – Gospodarka – Polityka – Społeczeństwo* prowadzonym przez - Uniwersytet Warszawski- Uniwersyteckie Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym i Wszechnicę Polską – Szkołę Wyższą Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Katedrę Turystyki i Ekonomii.

Zbigniew M. Karaczun
Katedra Ochrony Środowiska SGGW
Polski Klub Ekologiczny –
Okręg Mazowiecki

Rola organizacji pozarządowych w ochronie klimatu i ograniczaniu emisji gazów cieplarnianych

Wprowadzenie

Globalna zmiana klimatu jest uważana za jeden z najważniejszych problemów XXI wieku. Tak wynika z wypowiedzi naukowców, ekspertów od gospodarki i ochrony środowiska, a także polityków, m.in. prezydenta Francji N. Sarkozygo, kanclerza Niemiec A. Merkel, czy premiera W. Brytanii G. Browna. Najbliższy szczyt ośmiu najbardziej rozwiniętych krajów świata (G 8), który latem br. odbędzie się w Japonii, poświęcony zostanie głównie potencjalnym skutkom zmian klimatu i przeciwdziałaniu im.

Nie jest to więc jedynie zagadnienie ekologiczne, ale jego konsekwencje dotyczą także możliwości i kierunków rozwoju społecznego i gospodarczego. Stąd nie jest dziwne, że kwestia ta przykuwa uwagę społeczności międzynarodowej: w negocjacjach Ramowej Konwencji w sprawie Zmiany Klimatu (UN FCCC) prowadzonych przez Organizację Narodów Zjednoczonych uczestniczy ponad 190 państw. Każde spotkanie negocjacyjne przyciąga do miejsca gdzie się ono odbywa około 10 tysięcy uczestników: dyplomatów, polityków, lobbystów, media, przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego. W sieci sprzecznych interesów poszukują oni płaszczyzny porozumienia, które ma zapewnić bezpieczny rozwój wszystkim mieszkańcom naszej planety.

Jak to jednak wykazały mizerne rezultaty ostatniego szczytu klimatycznego, który miał miejsce na indonezyjskiej wyspie Bali w grudniu 2007 roku, nie jest to proces łatwy. Choć po publikacji IV raportu Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu¹ nie ma już zasadzie wątpliwości, że za wzrost stężenia gazów cieplarnianych (GHG) w atmosferze odpowiada człowiek², to nadal nie ma wspólnej wizji w jaki sposób chronić klimat. Kraje rozwijające się, w tym także te, w których w ostatnich kilku latach emisja wzrosła kilkukrotnie, nie bez racji wskazują na historyczną odpowiedzialność krajów wysokorozwiniętych za obecny wzrost stężenia dwutlenku węgla w atmosferze. Kraje rozwinięte coraz częściej stwierdzają, że bez przyjęcia zobowiązań do stabilizacji emisji, a nawet jej ograniczenia przez kraje rozwijające się, nie będzie możliwa skuteczna ochrona klimatu. Lobby przemysłowe reprezentujące takie sektory jak m.in.: energetyczny oparty na wykorzystaniu paliw kopalnych, motoryzacyjny, metalurgiczny, chemiczny broniąc swoich interesów i wykorzystując w tym celu swoje powiązania z politykami, stara się blokować postęp w negocjacjach; wspiera też badania, których wyniki mają wskazywać, że zmiana

¹ IPCC 2007: Climate Change 2007. Mitigation of Climate Change. Cambridge University Press. New York

² W raporcie tym stwierdzono bowiem, że za zmiany klimatu, z 90% prawdopodobieństwem odpowiada działalność człowieka.

Impreza zorganizowana w ramach obchodów Dnia Ziemi 2008 przez Fundację Ośrodka Edukacji Ekologicznej. Na organizację Forum wsparcie zostało udzielone przez Islandię, Lichtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.

Wkład prezentowany na Akademickim Forum: *Między Bali a Poznaniem. Polska wobec zmian Klimatu: Nauka – Gospodarka – Polityka – Społeczeństwo* prowadzonym przez - Uniwersytet Warszawski- Uniwersyteckie Centrum Badan nad Środowiskiem Przyrodniczym i Wszechnicę Polską – Szkołę Wyższą Towarzystwa Wiedzy Powszechniej, Katedrę Turystyki i Ekonomii.

klimatu jest procesem naturalnym i nie ma alternatywy dla dotychczasowego sposobu rozwoju gospodarski.

Na tym tle silnie przebija się głos tych grup, nielicznych państw i polityków, którzy jednoznacznie wskazują na konieczność podejmowania bezwzględnych, aktywnych i wielokierunkowych działań na rzecz ochrony klimatu. Najbardziej jednoznaczne stanowisko wśród tej grupy prezentują pozarządowe organizacje ekologiczne (POE).

Ze względu na bardzo szeroki zakres zagadnień objętych negocjacjami klimatycznymi, wielość interesów, stanowisk i sposobów działania reprezentowanych przez organizacje pozarządowe ich rola w ochronie klimatu i redukcji emisji gazów cieplarnianych w niniejszym artykule zostanie omówiona jedynie na przykładzie organizacji ekologicznych.

Negocjacje klimatyczne a organizacje pozarządowe

Organizacje ekologiczne od samego początku włączyły się w proces negocjacji klimatycznych. Choć początkowo zagadnieniem tym interesowało się tylko kilka grup, to z czasem także członkowie POE dostrzegli jak ważne jest ustalenie zasad i sposobów radykalnego obniżenia emisji gazów cieplarnianych. W efekcie na początku lat dziewięćdziesiątych utworzona została koalicja ekologicznych organizacji pozarządowych, prowadzących działania w tym zakresie – Climate Action Network (CAN). CAN działa jako sieć skupiająca 365 POE z całego świata, starając się oddziaływać na rządy, biznes i poszczególnych obywateli, aby ograniczyć wpływ człowieka na klimat globalny. Aby to osiągnąć, grupy zrzeszone w tej sieci, koordynują wymianę informacji oraz prowadzą wspólne działania na poziomie międzynarodowym, regionalnym i krajowym. CAN opowiada się za działaniami służącymi ograniczaniu zmian klimatycznych i ich skutków prowadzonymi w trzech kierunkach:

- ♦ wspierania osiągnięć celów z Protokołu z Kioto i podjęcia dalszych stanowczych prac dla ograniczenia emisji GHG o co najmniej 50% w skali globalnej w 2050 roku,
- ♦ promowania bez- i nisko- węglowej gospodarki jako drogi do osiągnięcia założonych celów redukcyjnych,
- ♦ podejmowania działań adaptacyjnych.

Wszystko to ma służyć ograniczeniu globalnego ocieplenia w większym stopniu niż 2°C wyznaczone jako cel w Konwencji Klimatycznej. Członkowie CAN aktywnie uczestniczą w Spotkaniach Stron Konwencji Klimatycznej, w roli obserwatorów negocjacji.

Zasady działalności POE w ramach negocjacji klimatycznych określone są przez przepisy zawarte w art. 7 ust. 6 Ramowej Konwencji NZ w sprawie Zmiany Klimatu³ oraz decyzję przyjętą przez strony Konwencji podczas sesji negocjacyjnej w maju 1996 roku⁴. Zgodnie z nimi każda organizacja pozarządowa, której profil działalności dotyczy ochrony środowiska (klimatu) może uczestniczyć na prawach obserwatora w spotkaniach negocjacyjnych konwencji klimatycznej jeżeli zarejestruje się w Sekretariacie Konwencji oraz jeśli uczestnictwu tej organizacji w obradach nie sprzeciwi się nie mniej niż 1/3 Stron obecnych w trakcie sesji negocjacyjnej.

³ D.U. 1996 r. Nr 53 poz. 238

⁴ Decyzja FCCC/CP/1996/2 z 22 maja 2006 roku, dostępna na stronie Sekretariatu UNFCCC:

<http://maindb.unfccc.int/public/ngo.pl?mode=wim&search=A>

Impreza zorganizowana w ramach obchodów Dnia Ziemi 2008 przez Fundację Ośrodka Edukacji Ekologicznej. Na organizację Forum wsparcie zostało udzielone przez Islandię, Lichtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.

Wkład prezentowany na Akademickim Forum: *Między Bali a Poznaniem. Polska wobec zmian Klimatu: Nauka – Gospodarka – Polityka – Społeczeństwo* prowadzonym przez - Uniwersytet Warszawski- Uniwersyteckie Centrum Badan nad Środowiskiem Przyrodniczym i Wszechnicę Polską – Szkołę Wyższą Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Katedrę Turystyki i Ekonomii.

Należy jednak pamiętać, że definicja organizacji pozarządowych (NGO) zawarta w ww. przepisach nie dotyczy jedynie stowarzyszeń ekologicznych. Początkowo rozróżniano jedynie dwie grupy uczestniczące w negocjacjach na prawach obserwatorów: pozarządowe organizacje biznesu i przemysłu (tzw. BINGO – od angielskiego terminu: business and industry non-governmental organizations), oraz ekologiczne (ENGO). Z czasem pojawiły się LGMA (local government and municipal authorities – organizacje reprezentujące samorządy lokalne), IPO – indigenous peoples organizations (organizacje grup i plemion etnicznych) oraz RINGO – research and independent non-governmental organizations (niezależne, pozarządowe instytucje naukowe i badawcze). Kolejną pozarządową grupą interesów, która zostanie dopuszczona do udziału w negocjacjach będą związki zawodowe. Wszystkie one traktowane są na jednakowych zasadach i mają takie same prawa. Jest to istotne, gdyż ich interesy są niejednokrotnie sprzeczne – np. te z nich które reprezentują interesy koncernów paliwowych starają się ograniczyć rolę i podważyć znaczenie opinii prezentowanych przez organizacje ekologiczne. Wszystkie też konkurują w dostępie do „serc i głów” społeczeństwa, mediów, polityków i negocjatorów.

Działania organizacji ekologicznych na forum ONZ

Wszystkie rodzaje organizacji mają podobny zakres działania: przygotowywanie i prezentowanie (w trakcie negocjacji, na forum Narodów Zjednoczonych – zgodnie z procedurami wyznaczającymi sposób takich wystąpień⁵) swoich stanowisk dotyczących głównych zagadnień negocjacyjnych, organizowanie seminariów i warsztatów równoległe do trwających negocjacji, opracowywanie materiałów dla prasy i przeprowadzanie konferencji prasowych. To, która z konkurujących opinii NGO dotrze do negocjatorów i opinii publicznej zależy więc nie tylko od wartości merytorycznej, ale także od atrakcyjności formy przekazu.

Można wskazać trzy podstawowe – oprócz kontaktów z mediami oraz organizowania demonstracji i masowych akcji - instrumenty, które międzynarodowe POE wykorzystują w trakcie trwania negocjacji: wydawanie pisma *ECO*, przyznawanie nagrody *Fossil of the Day*, oraz organizacja NGO Party.

ECO jest dziennikiem wydawanym przez CAN każdego dnia negocjacji. Zawiera on analizy wszystkich najważniejszych wystąpień z dnia poprzedniego, prezentuje stanowisko organizacji ekologicznych na postęp w rozmowach, ujawnia kulisy zawieranych nieformalnie porozumień pomiędzy Stronami negocjacji. Dzięki swojemu wysokiemu poziomowi merytorycznemu oraz temu, że jest dostarczane na miejsce obrad z samego rana, stanowi zazwyczaj pierwszy materiał z jakim większość negocjatorów zapoznaje się przychodząc na miejsce negocjacji. Co ważne o kształcie pisma, jakie będą w nim artykuły, jaka powinna być hierarchia poruszanych w nim kwestii decydują wszyscy członkowie CAN obecni na danej sesji negocjacyjnej. Odbywa się to codziennie, w trakcie strategicznych spotkań CAN, w których uczestniczy zazwyczaj od 100 do 250 – 300 osób. Dzięki temu *ECO* zachowuje swój demokratyczny i wielowątkowy charakter i chętnie czytane jest przez uczestników obrad.

Fossil of the Day to anty-nagroda przyznawana także przez CAN również każdego dnia negocjacji. Otrzymują ją państwa, których przedstawiciele wyróżnili się szczególną nieodpowiedzialnością w trakcie rozmów, używali niewłaściwych argumentów, podważali zasadność działań na rzecz ochrony klimatu etc. Najczęstszymi laureatami *Fossil...* do tej pory były: Stany Zjednoczone, Arabia Saudyjska, Rosja, Kanada, ale to anty-wyróżnienie

⁵ http://unfccc.int/parties_and_observers

Impreza zorganizowana w ramach obchodów Dnia Ziemi 2008 przez Fundację Ośrodka Edukacji Ekologicznej. Na organizację Forum wsparcie zostało udzielone przez Islandię, Lichtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.

Wkład prezentowany na Akademickim Forum: *Między Bali a Poznaniem. Polska wobec zmian Klimatu: Nauka – Gospodarka – Polityka – Społeczeństwo* prowadzonym przez - Uniwersytet Warszawski- Uniwersyteckie Centrum Badan nad Środowiskiem Przyrodniczym i Wszechnicę Polską – Szkołę Wyższą Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Katedrę Turystyki i Ekonomii.

otrzymała także kilkakrotnie Unia Europejska, a raz także Polska. Przyznanie *Fossil of the Day* to niezwykle barwne wydarzenie medialne, obserwowane codziennie przez kilkudziesięciu dziennikarzy. Ma dużą siłę oddziaływania – negocjatorom trudno czuć się komfortowo, gdy przeczytają w prasie, że wygłosili stwierdzenie lub zgłosili propozycję, uznaną przez wpływową grupę uczestników rozmów za największą głupotę dnia.

NGO Party to impreza towarzysząca każdej sesji negocjacyjnej, organizowana w sobotę kończąca pierwszy tydzień negocjacji. Uczestniczą w nim przede wszystkim członkowie POE, ale także przedstawiciele delegacji rządowych, pracownicy Sekretariatu UNFCCC. W trakcie imprezy nawiązywane są kontakty, prowadzone nieformalne rozmowy i ustalenia, przełamywane stereotypy dotyczące różnych grup uczestniczących w negocjacjach.

Opisywane powyżej działania, prowadzone w trakcie kolejnych sesji negocjacyjnych UNFCCC, rzadko mają bezpośredni wpływ na wynik bieżących negocjacji⁶. Mają one jednak bardzo wielkie znaczenie dla tworzenia właściwej atmosfery negocjacji, przekazywania politykom i negocjatorom uczestniczącym w rozmowach sygnałów o oczekiwaniach społecznych. Służą także do powiadamiania opinii publicznej o postępach rozmów, o konieczności wywierania nacisku na rządy poszczególnych państw, aby prowadziły bardziej skuteczne działania w zakresie ochrony klimatu. Z tego też względu należy uznać je za niezwykle ważne dla postępu negocjacji dotyczących sposobów ochrony klimatu.

Działania prowadzone w trakcie sesji negocjacyjnych nie wyczerpują aktywności POE, w większości przypadków stanowią podsumowanie ich aktywności prowadzonej na poziomie krajowym. Są jednak bardzo ważne bo dzięki nim decyzje dotyczące sposobów ochrony klimatu podejmowane są w sposób bardziej przejrzysty.

Rola krajowych organizacji ekologicznych w ochronie klimatu i redukcji emisji gazów cieplarnianych

Ze względu na niski poziom świadomości polskiego społeczeństwa i polityków o potrzebie działań na rzecz ochrony klimatu, aktywność krajowych organizacji ekologicznych w tym zakresie nabiera szczególnego znaczenia. Pomimo bowiem werbalnych deklaracji o wadze zagadnień klimatycznych i przeciwdziałaniu zmianom klimatu, kolejne rządy prowadzą bardzo bierną, reaktywną politykę klimatyczną.

Podstawowym dokumentem wyznaczającym kierunki tej polityki jest opracowana przez Ministerstwo Środowiska i przyjęta przez Radę Ministrów *Polityka ochrony klimatu. Strategia redukcji gazów cieplarnianych do 2020 roku*⁷. Podstawowym, długoterminowym celem tej polityki jest ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w 2020 roku o 40% w porównaniu do przyjętego przez Polskę roku bazowego (1988 r). Aby można było to osiągnąć „*Polityka*” wskazuje najważniejsze działania, jakie powinny być wdrażane w poszczególnych sektorach, przy czym za najważniejsze uznaje działania w odniesieniu do sektora energetycznego. Jest to właściwe, gdyż oparta na spalaniu węgla kamiennego i brunatnego polska energetyka jest głównym źródłem emisji gazów cieplarnianych w naszym kraju. Niestety cele zawarte w tym dokumencie nie znajdują właściwego odzwierciedlenia w strategiach rozwoju strategii poszczególnych sektorów gospodarki. W ostatnich latach

⁶ Każda delegacja działa bowiem w oparciu o przyjęty uprzednio mandat negocjacyjny, który może być zmieniony tylko w bardzo wyjątkowych przypadkach, po konsultacji z władzami rządowymi.

⁷ MŚ, 2002: *Polityka ochrony klimatu. Strategia redukcji gazów cieplarnianych do 2020 roku*. Ministerstwo Środowiska. Dokument zaakceptowany przez Radę Ministrów. Warszawa, grudzień 2002

Impreza zorganizowana w ramach obchodów Dnia Ziemi 2008 przez Fundację Ośrodka Edukacji Ekologicznej. Na organizację Forum wsparcie zostało udzielone przez Islandię, Lichtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.

Wkład prezentowany na Akademickim Forum: *Między Bali a Poznaniem. Polska wobec zmian Klimatu: Nauka – Gospodarka – Polityka – Społeczeństwo* prowadzonym przez - Uniwersytet Warszawski- Uniwersyteckie Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym i Wszechnicę Polską – Szkołę Wyższą Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Katedrę Turystyki i Ekonomii.

coraz częściej pojawiają się także głosy podważające konieczność zmniejszenia przez nasz kraj emisji GHG.

Prowadzenie reaktywnej polityki ułatwia fakt, że emisja GHG w Polsce w okresie ostatnich kilkadziesiąt lat znacząco spadła. Obecnie jest ona o około 30 % niższa niż w roku bazowym⁸, przy zobowiązaniu – wynikającym z ratyfikacji Protokołu z Kioto – do 6% obniżenia ilości gazów cieplarnianych wprowadzanych do atmosfery w latach 2008 – 2012 (w odniesieniu do wielkości emisji z roku bazowego)⁹. Pozwala to politykom ogłaszać, że w naszym kraju wykonane zostały wszystkie, niezbędne prace w zakresie ochrony klimatu.

W myśleniu tym tkwią jednak dwa błędy: po pierwsze redukcja emisji nie została osiągnięta w wyniku wdrażania działań wskazywanych przez dokument „*Polityka ekologiczna...*”, ale w efekcie zmian polityczno – gospodarczym jakie zaszły w naszym kraju po 1989 roku. Po drugie dla zapewnienia globalnego bezpieczeństwa klimatycznego, Polska (podobnie jak i inne kraje wysokorozwinięte) powinna ograniczyć emisję nie o 30%, ale co najmniej o 50 – 80%. Taki bowiem poziom redukcji uznawany jest za niezbędny dla zapobieżenia antropogenicznej zmianie klimatu przez autorów IV raportu IPCC¹⁰. O podejmowaniu działań dla realizacji takiego celu przedstawiciele polskiego rządu, ani przemysłu nie chcą jednak rozmawiać.

Nakłada to na organizacje ekologiczne szczególnie obowiązek uświadomienia polskiemu społeczeństwu, że działania takie są w Polsce niezbędne. Będąc członkiem Unii Europejskiej oraz stowarzyszenia najbardziej rozwiniętych państw świata (OECD) nasz kraj należy do grona państw wysokorozwiniętych, a więc tych na których spoczywa szczególnie obowiązek redukcji emisji GHG.

W tym kontekście prace, które mogą i powinny być podejmowane przez organizacje pozarządowe to m.in.:

- Edukacja i działania na rzecz podnoszenia świadomości klimatycznej. Za szczególnie istotne należy uznać dwa kierunki: po pierwsze uświadamianie konieczności podejmowania działań na rzecz ochrony klimatu, prac na rzecz adaptacji oraz negatywnych skutków braku aktywności w tym zakresie; po drugie wskazywanie praktycznych możliwości jakie w Polsce istnieją dla ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Bardzo cenne jest wskazywanie praktycznych przykładów, w jaki sposób każdy obywatel może działać – poprzez codzienne nawyki w domu i miejscu pracy, sposób podróżowania, spędzania wolnego czasu czy wybory konsumenckie – na rzecz ochrony klimatu.
- Lobbying i kreowanie opinii publicznej. Organizacje pozarządowe powinny – poprzez przygotowywanie własnych raportów i publikacji kształtować wśród polityków i opinii publicznej przekonanie o konieczności działań na rzecz obniżania emisji gazów cieplarnianych. Poprzez kontakty z mediami przedstawiciele POE winni przekonywać polityków do wyboru takich opcji i strategii, które służyć będą ochronie klimatu.
- Identyfikować grupy zagrożone skutkami zmian klimatu. Jest to szczególnie cenne, bowiem w ten sposób organizacje mogą pozyskiwać sojuszników dla swoich wizji. W Polsce do grup zagrożonych skutkami zmiany klimatu można uznać m.in. rolników,

⁸ Na podstawie danych Krajowego Centrum Inwentaryzacji Emisji

⁹ Dz.U.2005 rok Nr 203 poz. 1684

¹⁰ IPCC 2007: Climate Change 2007... Ibidem

Impreza zorganizowana w ramach obchodów Dnia Ziemi 2008 przez Fundację Ośrodka Edukacji Ekologicznej. Na organizację Forum wsparcie zostało udzielone przez Islandię, Lichtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.

Wkład prezentowany na Akademickim Forum: *Między Bali a Poznaniem. Polska wobec zmian Klimatu: Nauka – Gospodarka – Polityka – Społeczeństwo* prowadzonym przez - Uniwersytet Warszawski- Uniwersyteckie Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym i Wszechnicę Polską – Szkołę Wyższą Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Katedrę Turystyki i Ekonomii.

- przedsiębiorstwa przetwórstwa spożywczego, sektor turystyczny (zwłaszcza turystykę zimową), ubezpieczenia.
- Prowadzenie dialogu z biznesem i przedstawicielami przemysłu. Jest to niezbędne z jednej strony dla poznania uwarunkowań i problemów z jakimi zmierzy się sektor gospodarczy w realizowaniu polityki klimatycznej (co pozwoli POE na proponowanie bardziej wykonalnych i realistycznych celów krótko – i średnioterminowych), jak i identyfikowanie sojuszników w sektorze gospodarczym (niektóre bowiem sektory skorzystają na ochronie klimatu, inne mogą stracić jeśli do zmian klimatu dojdzie).
 - Prowadzenie praktycznych działań na rzecz ograniczania emisji gazów cieplarnianych lub zwiększania pochłaniania węgla w biomase. Mogą one dotyczyć zarówno programów zwiększających efektywność wykorzystania energii, budowy instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii czy podejmowania prac na rzecz zwiększania wiązania węgla (np. poprzez zalesienia).

To tylko wybrane, najważniejsze działania, pole dla możliwej aktywności jest bowiem znacznie szersze i obejmować może m.in. podejmowanie współpracy z lokalnymi władzami i wdrażania wspólnych projektów, prowadzenie prac pośrednio przyczyniających się do ochrony klimatu, ale nastawionych na realizację innych celów środowiskowych etc. Najważniejsze jest jednak to, że działania takie są realizowane przez krajowe POE – przede wszystkim (ale nie tylko) przez organizacje skupione w Koalicji Klimatycznej polskich organizacji pozarządowych, która została powołana w dniu 22 czerwca 2002 roku, podczas konferencji „Zatrzymać globalne ocieplenie” w Kazimierzu Dolnym. Celem jej działania jest inicjowanie oraz popieranie prac na rzecz ustanowienia i realizacji aktywnej polityki klimatycznej w naszym kraju wraz z prowadzeniem monitorowania jej wdrażania. W swojej aktywności koalicja kieruje się następującą misją: „Aktywna polityka klimatyczna i dalsze obniżanie emisji gazów szklarniowych w Polsce jest środkiem do równoległego wzmocnienia gospodarki lokalnej, tworzenia zielonych miejsc pracy i wzrostu globalnej odpowiedzialności każdego z nas”¹¹.

Podsumowanie

Aktywność organizacji pozarządowych na rzecz ograniczenia emisji GHG może mieć kluczowe znaczenie dla powodzenia międzynarodowych programów ochrony klimatu. Wynika to z ich cech charakterystycznych i różnicy jaka istnieje pomiędzy POE a instytucjami politycznymi czy biznesowymi. Organizacje, w odróżnieniu do polityków mogą i działają na rzecz celów długofalowych. Nie interesuje ich maksymalizowanie korzyści politycznych, które – w czteroletniej perspektywie – przekładają się na wynik wyborczy. Długookresowy horyzont – jedyny właściwy dla rozwiązywania problemów ochrony środowiska – pozwala na wspieranie działań, których efekty będą istotne nie za cztery lata, ale za cztery dekady. W odróżnieniu od podmiotów gospodarczych POE nie działają dla zysku, a więc abstrahują w swojej aktywności od tego kryterium. Dzięki temu ich opinie nie mogą być traktowane jako subiektywne, tworzone dla maksymalizacji własnych korzyści.

Duża aktywność polskich organizacji ekologicznych w odniesieniu do ochrony klimatu jest szczególnie ważna w kontekście mającej się odbyć w grudniu br. w Poznaniu Konferencji Stron Konwencji Klimatycznej i Protokołu z Kioto (COP 14/MOP4). Do chwili obecnej

¹¹ Deklaracja założycielska Koalicji Klimatycznej. Kazimierz Dolny 22.06.2002
Impreza zorganizowana w ramach obchodów Dnia Ziemi 2008 przez Fundację Ośrodka Edukacji Ekologicznej. Na organizację Forum wsparcie zostało udzielone przez Islandię, Lichtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.

Wkład prezentowany na Akademickim Forum: *Między Bali a Poznaniem. Polska wobec zmian Klimatu: Nauka – Gospodarka – Polityka – Społeczeństwo* prowadzonym przez - Uniwersytet Warszawski- Uniwersyteckie Centrum Badan nad Środowiskiem Przyrodniczym i Wszechnicę Polską – Szkołę Wyższą Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Katedrę Turystyki i Ekonomii.

zainteresowanie tym wydarzeniem jest bowiem w naszym kraju bardzo małe. Prace prowadzi jedynie resort środowiska, brak jest aktywności innych ministerstw i urzędów państwowych. Na temat ochrony klimatu od początku kadencji nie wypowiedział się premier, milczą marszałkowie Sejmu i Senatu, nie zabiera głosu minister spraw zagranicznych czy gospodarki. To najważniejsze, politycznie wydarzenie jakie będzie miało miejsce w 2008 roku w naszym kraju przygotowywane jest przy milczeniu mediów i braku zainteresowania społeczeństwa. Jeśli w ostatnich miesiącach dziennikarze w swoich tekstach podejmowali temat ochrony klimatu, to w zasadzie jedynie w kontekście strat, jakie podobno polska gospodarka poniesie ze względu na przyjęcie przez Unię Europejską pakietu energetycznego lub w duchu sensacji – ile będzie kosztowało budżet państwa zorganizowanie COP 14/MOP 4 w Poznaniu. Brak jest poważnej publicznej debaty o rzeczywistych kosztach i korzyściach jakie Polska mogłaby odnieść dzięki prowadzeniu aktywnej polityki klimatycznej¹². Brak jest spojrzenia na kwestie klimatyczne w kontekście bezpieczeństwa energetycznego kraju, które powinno i może być budowane w oparciu o zwiększanie efektywności wykorzystania energii¹³ czy rozwój odnawialnych źródeł energii¹⁴.

Wskazuje to na rolę polskich organizacji pozarządowych. Wobec braku zainteresowania polityków to one powinny inicjować debatę publiczną na ten temat. One powinny informować polskie społeczeństwo jakie będą skutki zaniechania działań – zarówno w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym jak i wymiarze politycznym. Jak się wydaje polskie organizacje ekologiczne – zwłaszcza te, uczestniczące w działaniach Koalicji Klimatycznej - są zdeterminowane podjąć te wyzwanie.

¹² Taką korzyścią mogłoby być sprzedawanie (przez uprawnione do tego podmioty gospodarcze) nadwyżki uprawnień do emisji gazów cieplarnianych na rynku europejskim i sprzedaży (przez państwo) jednostek zredukowanej emisji na rynku międzynarodowym, w ramach tzw. mechanizmu elastyczności z Kioto.

¹³ Wytworzenie jednostki produktu narodowego brutto w Polsce wzmaga 2,7 raza więcej energii niż średnia dla krajów „starej 15” UE. Oznacza to, że jest w Polsce możliwy szybki i znaczący rozwój gospodarczy bez wzrostu wielkości emisji GHG. Więcej informacji na ten temat można znaleźć m.in. w Żmijewski K., Kassenberg A. *Polityka energetyczna Polski. Deklaracje i rzeczywistość*. Instytut na rzecz Ekorozwoju. Warszawa wrzesień 2006.

¹⁴ Według raportu przygotowanego w 2007 roku dla Ministerstwa Gospodarki rynkowy potencjał odnawialnych źródeł energii jest w Polsce ponad 2-krotnie większy niż cel wyznaczony w tym zakresie przez UE (20% udział OZE w produkcji energii elektrycznej).

Impreza zorganizowana w ramach obchodów Dnia Ziemi 2008 przez Fundację Ośrodka Edukacji Ekologicznej. Na organizację Forum wsparcie zostało udzielone przez Islandię, Lichtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.